

تعاون و کشاورزی، سال سوم، شماره ۱۱، پاییز ۱۳۹۳

گرایش دانشجویان سال آخر علوم کشاورزی دانشگاه‌های استان ایلام به اشتغال در بخش تعاون

حامد چهارسوقی امین^{۱*}، حسین سعیدی^۲، محمدباقر آرایش^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۱۱/۲۸ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۵/۱۳

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی عوامل مرتبط با گرایش دانشجویان سال آخر مقاطع تحصیلی کاردانی تا کارشناسی ارشد رشته های کشاورزی دانشگاه‌های استان ایلام به اشتغال در بخش تعاون بوده است. این پژوهش از نوع توصیفی- تحلیلی بوده از روش های همبستگی در آن استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان سال آخر (سال تحصیلی ۱۳۹۱-۹۲) علوم کشاورزی دانشگاه‌های استان ایلام (دانشگاه ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام و دانشگاه جامع پیام نور واحد ایلام) به تعداد ۱۱۰۰ نفر تشکیل دادند که از این تعداد با استفاده از فرمول کوکران و به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای با انتساب متناسب، ۲۸۵ نفر به عنوان نمونه آماری تعیین شدند. داده‌های مورد نیاز از طریق پرسش‌نامه جمع‌آوری شد. روایی پرسش‌نامه را کارشناسان مربوط بررسی و تأیید کردند و پایایی آن نیز با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ تأیید شد که این ضریب از ۰/۷۶ تا ۰/۹۰ در نوسان بود. نتایج این تحقیق نشان داد گرایش حدود ۶۵ درصد از پاسخگویان نسبت به بخش تعاون و اشتغال در آن در سطح نسبتاً مثبت و مثبت قرار دارد. همچنین بین متغیرهای سن و موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های تخصصی کشاورزی با متغیر گرایش پاسخگویان به اشتغال در بخش تعاون رابطه منفی و معنی‌دار وجود دارد. بین متغیرهای میزان اعطای مشوق‌های ضروری برای تشکیل تعاونی‌های تخصصی کشاورزی، سطح آگاهی پاسخگویان از تعاونی‌های مذکور، جنسیت، محل سکونت و مقطع تحصیلی با گرایش به اشتغال در بخش تعاون رابطه مثبت و معنی‌دار مشاهده شد. به علاوه، نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که در مجموع موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های تخصصی کشاورزی، سطح آگاهی پاسخگویان از تعاونی‌ها و میزان اعطای مشوق‌های ضروری برای تشکیل تعاونی‌های مذکور ۵۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته گرایش به اشتغال در بخش تعاون را تبیین کردند.

واژه‌های کلیدی: گرایش، تعاون، رشته کشاورزی، دانشگاه‌های استان ایلام

۱. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام

E-mail: h_chaharsoughi@yahoo.com

* نویسنده مسئول

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام

۳. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام

مقدمه

پدیده بیکاری یکی از مسائل مهم کشور است و اگر برای آن چاره‌ای اندیشیده نشود امکان دارد نقش زیادی در ایجاد انحرافات اقتصادی و اجتماعی ایفا کند، زیرا فرد بیکار آمادگی بیشتری برای قرار گرفتن در مسیر انحرافات را دارد و ممکن است برای کسب درآمد به هر کار خلافی روی آورد و جامعه را با مشکلات زیادی روبه رو سازد (مهران‌فر، ۱۳۸۴). بر پایه برآوردهای وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، نرخ بیکاری کل کشور در سال ۱۳۹۰ معادل ۱۲/۳ درصد بوده که برابر با سه میلیون و صد هزار نفر بیکار می‌باشد. این نرخ در مورد دانش‌آموختگان دانشگاهی فراتر از ۱۹/۶ درصد اعلام شده است؛ به عبارت دیگر، نرخ بیکاری در میان دانش‌آموختگان دانشگاهی بالاتر از میانگین نرخ بیکاری در جامعه است (وزارت تعاون، ۱۳۹۰).

آموزش دانش و مهارت‌های مورد نیاز نیروی کار آینده یکی از مستقیم‌ترین و بدیهی‌ترین راه‌هایی است که آموزش عالی می‌تواند به توسعه اقتصادی کمک کند. از طرف دیگر، فراهم کردن شرایط و امکانات لازم برای نیروهای انسانی ماهر و کارآزموده جهت ورود به بازار کار از مهم‌ترین اقدامات و پیش‌بینی‌هایی است که دولت‌مردان و برنامه‌ریزان کشورها می‌بایست جهت پیشبرد برنامه‌های توسعه خود اعمال نمایند (اکبری و همکاران، ۱۳۸۸). در راستای حل این معضل اجتماعی، دولت تلاش کرده است موضوع اشتغال را در اولویت فعالیت‌های خود قرار دهد و برای اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی و افراد جویای کار راه‌های مختلفی را بی‌ماید. یکی از این راه‌ها متشکل کردن این افراد در قالب تعاونی‌های تولیدی و خدماتی است تا این افراد با همکاری یکدیگر به فعالیت‌های مختلف بپردازند و در کارهای گوناگون مشغول شوند. آن‌ها می‌توانند در بخش تعاون فعالیت کنند و با تشکیل شرکت‌های تعاونی تولیدی و خدماتی برای رسیدن به اهداف خود بکوشند (مهران‌فر، ۱۳۸۴).

طبق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، بخش تعاون یکی از سه بخش اقتصادی کشور (دولتی، تعاونی و خصوصی) شناخته شده است (آقازاده و رضازاده، ۱۳۸۴). از آنجا که منابع انسانی پایه اصلی ثروت ملت‌ها به شمار می‌آیند و نقش اساسی در توسعه پایدار دارند، جایگاه و

نقش دانشگاه‌ها در فرایند تبدیل نیروی انسانی به منابع انسانی تعاونی‌ها و جذب و به‌کارگیری این منابع انسانی اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد؛ به عبارت دیگر، نزدیک بودن حوزه فعالیت تعاونی‌ها و مؤسسات آموزشی از راهبردهای کاهش بیکاری دانشجویان و دانش‌آموختگان است که باید مورد توجه قرار گیرد.

با توجه به اینکه بزرگ‌ترین دغدغه دانشجویان و دانش‌آموختگان گرایش‌های مختلف رشته کشاورزی و نیز دولت‌مردان کشور افزایش فرصت‌های شغلی است، پی بردن به راهکارهای عملی جهت ایجاد اشتغال بسیار حائز اهمیت است. در استان ایلام نیز به دلیل وجود گرایش‌های مختلف رشته کشاورزی در دانشگاه‌های ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه جامع پیام‌نور و همچنین به دلیل کاهش تعداد فرصت‌های شغلی در بخش دولتی و فقدان یا کمبود سرمایه این قشر، بخش تعاونی به عنوان یکی از سه بخش اقتصادی کشور می‌تواند زمینه را برای آن‌ها فراهم نماید.

و اما برای گرایش، همانند سایر مفاهیم در حوزه علوم انسانی و رفتاری، تعاریف مختلفی از سوی متخصصان و صاحب‌نظران ارائه شده است. از جمله آلپورت و جونز (۱۳۷۱) گرایش را حالت ذهنی و روانی حاکی از تمایل می‌دانند که از طریق تجربه، سازمان می‌یابد و بر پاسخ‌های فرد به تمامی موضوعات و واقعیت‌هایی که با آن در ارتباط است، تأثیری جهت‌دار و پویا می‌گذارد. این در حالی است که شرف‌الدین (۱۳۹۳) به نقل از آلپورت، نقش "نگرش" را در زمینه‌سازی و شکل‌دهی به رفتارها، ایجاد انگیزش‌ها، ارضای نیازها و جهت‌دهی به گرایش‌ها بسیار جدی می‌داند. بر این اساس، هر نگرش نوعی موضع‌گیری قبلی برای انجام عمل مثبت و منفی نسبت به اشخاص، اشیا و حوادث است و نقش جهت‌دهنده در تبدیل حالات روانی - عاطفی به حالات حرکتی ایفا می‌کند.

در این پژوهش سعی بر آن است تا با بررسی گرایش دانشجویان سال آخر رشته‌های کشاورزی به اشتغال در بخش تعاون، عوامل مؤثر بر آن و راهکارهای عملی جهت بهبود آینده شغلی دانشجویان رشته‌های کشاورزی شناسایی و ارائه شود. اهمیت مطالعاتی که در مورد بررسی

گرایش یا نگرش افراد انجام می‌شوند از این روست که نگرش و یا گرایش افراد یکی از اجزای اصلی و مهم رفتار انسان‌هاست و بر اساس آن می‌توان درباره رفتار و یا نتایج آن قضاوت و تصمیم‌گیری نمود. همچنین انجام این امر زمینه لازم برای شناخت نیازهای آموزشی درباره تعاونی‌ها و رفع موانع موجود بر سر راه گرایش دانشجویان به تشکیل تعاونی‌ها را فراهم خواهد آورد.

پیشینه تحقیق

عباسی و قورچیان (۱۳۸۸) در مطالعه‌ای با عنوان «شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه تعاونی‌های دانش‌آموختگان» نشان دادند که مجموعه عوامل بسیاری نظیر آگاهی از فرصت‌ها و زمینه‌های شغلی (وضعیت بازار کار)، آشنایی با نحوه تشکیل شرکت‌های تعاونی و آگاهی از پتانسیل‌ها و قابلیت‌های بخش تعاون، آشنایی با حمایت‌های دولت از بخش تعاون، وجود انگیزه قوی در دانش‌آموختگان برای کسب درآمد بیشتر (انگیزه اقتصادی) و حمایت‌های مورد نیاز مالی و تجهیزاتی، در روند شکل‌گیری تعاونی‌ها ضرورت دارد.

علی بیگی و بارانی (۱۳۸۹) به بررسی اشتغال‌پذیری رشته‌های کشاورزی از دیدگاه دانشجویان غرب کشور پرداختند. آن‌ها میزان اشتغال‌پذیری رشته‌های کشاورزی را در حد متوسط ارزیابی کردند. همچنین نشان دادند که بین میزان اشتغال‌پذیری دانشجویان گرایش‌های مختلف کشاورزی و میزان وجود مهارت‌های آمادگی شغلی، به تفکیک جنسیت و محل تولد، تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

اورنگی و همکاران (۱۳۸۹) در مطالعه‌ای به بررسی عوامل مؤثر بر گرایش دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی به اشتغال در بخش تعاون استان خراسان جنوبی پرداختند. نتایج مطالعه آن‌ها نشان داد که بین نگرش دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی نسبت به اشتغال در بخش تعاون با متغیرهای دانش و آگاهی، ارائه مشوق‌ها به بخش تعاون، نیازهای آموزشی، موانع موجود در تشکیل تعاونی‌ها و سن پاسخگویان رابطه معنی‌داری وجود دارد. این رابطه در مورد دانش و مشوق‌ها مثبت

و در مورد نیازهای آموزشی، موانع و سن پاسخگویان منفی است. همچنین میان نگرش دانش‌آموختگان از نظر نوع دانشگاه، جنسیت، دانشجو یا فارغ‌التحصیل بودن و مدرک تحصیلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. آشنایی با مقوله تعاون، اهداف و کارکردهای آن و نیز نگرش به تعاون و کار جمعی از جمله مؤلفه‌هایی است که در تحقیق نیک‌یار (۱۳۸۴) و هوشمند (۱۳۸۴)، به‌عنوان عوامل مؤثر بر شکل‌گیری تعاونی‌ها، به آن‌ها اشاره شده است.

خسروی‌پور و سلیمان‌پور (۱۳۹۰) ویژگی‌های فردی تأثیرگذار بر وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان مرکزهای آموزش عالی علمی- کاربردی جهاد کشاورزی استان‌های تهران و البرز را مورد مطالعه قرار دادند و نشان دادند که بین دیدگاه دانش‌آموختگان شاغل و بیکار درباره تأثیر برخی از ویژگی‌ها بر وضعیت اشتغال اختلاف معنی‌دار وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیونی نشان داد که متغیر پیشینه شغلی مؤثرترین متغیر در اشتغال دانش‌آموختگان به شمار می‌آید.

ژوهانیسون (Johannisson, 1998) ویژگی‌های فردی دانش‌آموختگان را در شکل‌گیری کسب و کارهای جمعی مؤثر می‌داند. بر اساس نتایج تحقیق اککلس (Eccles, 2010) داشتن تجربه شغلی، آشنایی با پیچیدگی‌های فرایند کسب و کار، ضرورت پرداختن به ابعاد مختلف فعالیت‌ها و تکمیل تخصص‌های مورد نیاز از طریق فعالیت‌های جمعی در شکل‌گیری و توسعه تعاونی‌ها و شرکت‌های تجاری مؤثر است.

وونگ و همکاران (Wong, 2005) خلاقیت و نوآوری را از جمله عوامل مؤثر بر کارآفرینی جمعی معرفی می‌نمایند. همچنین شاپرو و سوکول (Shapero & Sokol, 1982) و نیز توردارسون (Thordarson, 1990) آشنایی با کارآفرینی (اهداف، فرایندها و شیوه‌ها) را یک علم اثرگذار بر انجام فعالیت‌های گروهی معرفی می‌کنند. به نقل از عباسی و قورچیان (۱۳۸۸)، در گزارش سازمان بین‌المللی کار در سال ۲۰۰۶، داشتن ویژگی‌های کارآفرینانه یک مؤلفه اصلی در شکل‌گیری فعالیت‌های کسب و کار ذکر شده است. این ویژگی‌ها در تحقیق فاکس (Fox, 2005)، شریف‌زاده و همکاران (۱۳۸۷) و مهران‌فر (۱۳۸۴) نیز مورد تأکید قرار گرفته است.

راثول و همکاران (Rothwell et al., 2008) میزان اشتغال‌پذیری دانشجویان را در حد متوسط ارزیابی و مشخص کرده‌اند که بین اشتغال‌پذیری دانشجویان از نظر دانشکده محل تحصیل، سن و جنسیت، به استثنای طبقه اجتماعی، تفاوت معنی‌دار وجود دارد. گراونیتز و همکاران (Graevenitz et al., 2011) در پژوهش خود آثار آموزش کارآفرینی را بررسی کردند. نتیجه حاصل از مطالعه آن‌ها تأثیر مثبت دوره‌ها و برنامه‌های آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌ها را در درک جذابیت و امکان‌سنجی شروع یک سرمایه‌گذاری جدید نشان داد.

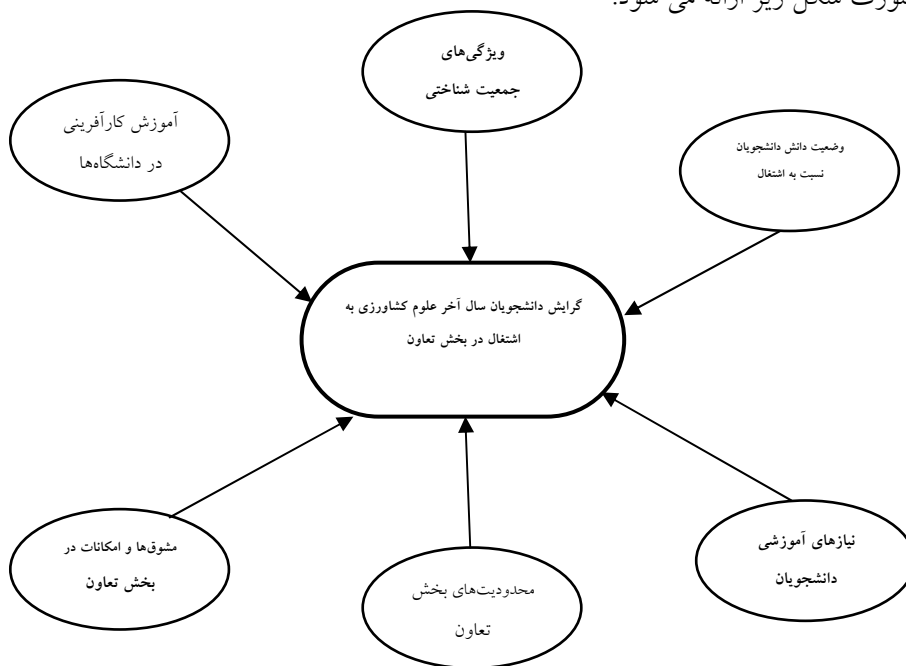
خیری و همکاران (Khayri et al., 2011) در پژوهش خود موانع پیشرفت کارآفرینی در آموزش عالی کشاورزی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه زنجان را بررسی کردند و نشان دادند فقدان حمایت دولتی مناسب، توانایی مالی محدود برای فراهم کردن مقدمات اشتغال فارغ‌التحصیلان در بخش کشاورزی و فقدان کارایی دانشگاه‌ها در زمینه آموزش کارآفرینی این گروه موانع اصلی اشتغال فارغ‌التحصیلان کشاورزی می‌باشند.

چیرو و همکاران (Chiru et al., 2012) به مطالعه صلاحیت‌های کلیدی دانش‌آموختگان دانشگاهی در ۱۰۰ شرکت بریتانیا و رومانی با استفاده از یک مطالعه بین‌کشوری پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها نیاز دارند که برنامه‌های آموزشی‌شان را از طریق پیشرفت و افزایش صلاحیت‌های مربوط به ارتباطات، کار گروهی، تخصص فنی، رضایت مشتری، تصمیم‌گیری‌های چندمعیاره زبان و چند فرهنگی در محیط کار بهبود بخشند.

با توجه به مباحث نظری و یافته‌های پیشینه پژوهش‌های مرتبط با موضوع تحقیق می‌توان دریافت که توسعه تعاونی‌های دانش‌آموختگان به عنوان یکی از راهکارهای مناسب جهت فراهم‌سازی فرصت‌های شغلی برای دانش‌آموختگان مراکز آموزش عالی از یک‌سو نیازمند تعدیل و تغییر در ساختار و محتوای برنامه‌های نظام آموزش عالی به منظور توانمندسازی دانش‌آموختگان بوده و از سوی دیگر مستلزم نوعی بسترسازی و ظرفیت‌سازی نهادی برای توسعه فعالیت‌های اشتغال‌زا در بستر تعاونی‌ها توسط دانش‌آموختگان می‌باشد.

بنابراین می توان نظام آموزش عالی را به عنوان نهادی وظیفه مند در توانمندسازی دانش‌آموختگان و نظام تعاون را نیز به عنوان نهاد ذریبط در فراهم سازی زمینه‌های مناسب برای ایجاد و توسعه واحدهای تعاونی در نظر گرفت که در بعد کلان بر فرایند شکل گیری و توسعه تعاونی‌های دانش‌آموختگان تأثیرگذارند.

با توجه به مطالب یاد شده می‌توان گفت که اشتغال دانش‌آموختگان تحت تأثیر زیاد دو نظام آموزش عالی کشور و نظام تعاون است و از طرفی شکل گیری و توسعه تعاونی‌های دانش‌آموختگان حداقل تحت تأثیر ویژگی‌ها و شرایط دانش‌آموختگان، ویژگی‌ها و عناصر نظام آموزش عالی و ویژگی‌های نظام تعاون قرار دارد. البته گفتنی است که مقوله اشتغال دانش‌آموختگان در بستر تعاونی‌ها از جمله موضوعاتی است که تا حدودی از متغیرهای کلان اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه تأثیر می‌پذیرد. بر اساس مطالب پیش گفته، چارچوب نظری این مطالعه به صورت شکل زیر ارائه می‌شود:

شکل ۱. چارچوب نظری تحقیق

مواد و روش‌ها

تحقیق حاضر از نوع توصیفی - تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان سال آخر رشته‌های کشاورزی دانشگاه‌های استان ایلام (دانشگاه ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام و دانشگاه جامع پیام نور واحد ایلام) به تعداد ۱۱۰۰ نفر دربرمی‌گیرند که با استفاده از نمونه‌گیری به شیوه تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب از دانشگاه‌های سه گانه و نیز با بهره‌گیری از فرمول کوکران، ۲۸۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند (جدول ۱). گفتنی است در مطالعه‌ای مشابه از سوی اورنگی و همکاران (۱۳۸۹) از چنین شیوه نمونه‌گیری استفاده شد و محاسبه آماری محقق نیز دلالت بر تفاوت اندک واریانس در درون گروه‌های جامعه (کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد) و در مقابل، تفاوت بیشتر واریانس در میان گروه‌ها (دانشگاه‌های آزاد، ملی و پیام نور) داشت.

جدول ۱. معرفی جامعه و نمونه انتخابی

نمونه انتخابی	تعداد اعضای جامعه	جامعه آماری
۱۴۸	۵۷۳	دانشگاه ایلام
۷۸	۳۰۰	دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام
۵۹	۲۲۷	دانشگاه جامع پیام نور واحد ایلام
۲۸۵	۱۱۰۰	جمع کل

مأخذ: یافته‌های پژوهش

در تحقیق حاضر، برای جمع‌آوری نظر پاسخگویان درباره موضوع مورد مطالعه، از پرسش‌نامه‌ای پنج بخشی به شرح زیر استفاده شد: الف) ویژگی‌های فردی - اجتماعی دانشجویان، ب) میزان آگاهی پاسخگویان از تعاونی‌های تخصصی کشاورزی، ج) گرایش پاسخگویان نسبت به تعاونی‌ها، د) میزان اهمیت موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های تخصصی از دیدگاه پاسخگویان و ه) میزان اهمیت مشوق‌های ضروری برای تشکیل تعاونی‌های تخصصی از دیدگاه

دانشجویان. در هر بخش، سؤالات در مقیاس ترتیبی و به روش طیف لیکرت پنج گزینه‌ای مطرح شد.

در پژوهش حاضر، برای بررسی روایی پرسش‌نامه، این ابزار در اختیار گروه تخصصی متشکل از اعضای هیئت علمی گروه‌های کشاورزی دانشگاه‌های مورد مطالعه قرار گرفت و پس از بررسی و مطالعه دقیق و انجام اصلاحات لازم از سوی آنان، مورد تأیید قرار گرفت. همچنین از آزمون آلفای کرونباخ برای سنجش پایایی پرسش‌نامه استفاده شد. در این راستا، در ابتدای کار این ابزار در قالب مطالعه راهنما (مقدماتی)، توسط ۳۰ نفر خارج از جامعه آماری (دانشجویان علوم کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه) تکمیل شد. مقدار ضریب آلفای کرونباخ برای قسمت‌های مختلف پرسش‌نامه در جدول ۲ آورده شده است که از پایایی قابل قبول پرسش‌نامه حکایت دارد.

جدول ۲. مقادیر ضرایب آلفای کرونباخ برای تعیین پایایی بخش‌های مختلف

بخش‌های مختلف پرسش‌نامه	تعداد گویه	مقدار ضریب
گرایش به اشتغال در بخش تعاون	۱۵	۰/۷۸
آگاهی پاسخگویان تعاونی‌های تخصصی کشاورزی	۷	۰/۸۳
اهمیت موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های تخصصی کشاورزی	۱۰	۰/۷۶
اهمیت اعطای مشوق‌های ضروری برای تشکیل تعاونی‌های تخصصی کشاورزی	۱۲	۰/۸۵

مأخذ: یافته‌های پژوهش

متغیرهای مستقل این تحقیق عبارت‌اند از: ویژگی‌های فردی - اجتماعی پاسخگویان، موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های دانشجویان، اعطای مشوق‌های ضروری برای تشکیل تعاونی‌های تخصصی کشاورزی، سطح آگاهی پاسخگویان از تعاونی‌های تخصصی کشاورزی. متغیر وابسته نیز میزان گرایش پاسخگویان به اشتغال در بخش تعاون است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (فراوانی، میانگین، انحراف معیار و ضریب پراکندگی) و آمار استنباطی (تحلیل‌های همبستگی و رگرسیون خطی چندگانه) استفاده شد و کلیه محاسبه‌های آماری این پژوهش با استفاده نرم‌افزار SPSS /Win نسخه ۲۰ انجام گرفت.

نتایج و بحث

میانگین سنی نمونه‌های مورد مطالعه ۲۷/۴ سال و حاکی از جوان بودن دانشجویان بوده است. بیش از ۸۰ درصد از پاسخگویان در مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد و کارشناسی علوم کشاورزی تحصیل می‌کردند. ۲۶/۷ درصد از دانشجویان شاغل در بخش تعاون و دولتی، ۲۲ درصد جویای کار و ۵۱/۳ درصد فقط دانشجو بوده و درس می‌خواندند. حدود نیمی از پاسخگویان مورد مطالعه (۴۹/۶ درصد) زن و بقیه (۵۰/۴ درصد) مرد و ۶۶/۶ درصد از دانشجویان مجرد و ۳۳/۴ درصد از آن‌ها متأهل بودند. از نظر محل سکونت، ۷۰/۵ درصد از نمونه مورد مطالعه شهری و بقیه (۲۹/۵ درصد) روستایی بودند. پاسخگویان بیشترین ارتباط را با سازمان‌های جهاد کشاورزی و نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و کمترین ارتباط را با شرکت‌های تعاونی کشاورزی بخش خصوصی داشتند.

به منظور تعیین نوع گرایش پاسخگویان و گروه‌بندی آن‌ها از این لحاظ، از روش فاصله انحراف استاندارد از میانگین (ISDM)^۱ استفاده شد. در این روش، داده‌های به دست آمده به چهار سطح به شرح زیر تقسیم شدند و در نهایت، بر اساس فراوانی و درصد به دست آمده در هر سطح، متغیر مورد نظر ارزیابی شد (پادار یامچی، ۱۳۸۴). گویه‌های گرایش و نتایج این محاسبه به ترتیب در جداول ۳ و ۴ آورده شده است.

$$A = \text{منفی} : A < \text{Mean} - SD$$

$$B = \text{نسبتاً منفی} : \text{Mean} - SD < B < \text{Mean}$$

$$C = \text{نسبتاً مثبت} : \text{Mean} < C < \text{Mean} + SD$$

$$D = \text{مثبت} : \text{Mean} + SD < D$$

---

1. Interval of Standard Deviation from the Mean (ISDM)

جدول ۳. گویه‌های مربوط به گرایش دانشجویان نسبت به اشتغال در بخش تعاون

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای ^۱	گویه‌ها
۱	۰/۲	۰/۸۶	۴/۳	انتظارات دانشجویان از اشتغال در بخش تعاون تأمین آینده شغلی برای آن‌هاست
۲	۰/۲۲۸	۰/۹۴	۴/۱۱	مهم‌ترین فایده اشتغال در بخش تعاون داشتن شغل و کسب درآمد یا رسیدن به یک موقعیت اقتصادی خوب است.
۳	۰/۲۴۳	۰/۹۹	۴/۰۶	آینده شغلی شاغلان بخش تعاون بهتر از آینده شغلی شاغلان بخش کشاورزی می‌باشد.
۴	۰/۳۰۶	۱/۰۲	۳/۳۳	دیدگاه افراد جامعه در مورد اشتغال در بخش تعاون بهتر از دیدگاه آنان نسبت به مشاغل کشاورزی است.
۵	۰/۳۰۹	۱/۰۷	۳/۴۶	با اشتغال در بخش تعاون، مطالب آموخته شده در دانشگاه کاربرد پیدا می‌کند.
۶	۰/۳۳۳	۱/۱۲	۳/۳۶	اشتغال در بخش تعاون زمینه لازم را برای سرمایه‌گذاری جمعی فراهم می‌سازد.
۷	۰/۳۴۷	۱/۱۴	۳/۲۸	زمینه‌های اشتغال برای دختران دانشجو در رشته‌های کشاورزی در بخش تعاون فراهم است.
۸	۰/۳۴۹	۱/۱۵	۳/۲۹	اشتغال در بخش تعاون باعث بهبود وضعیت اجتماعی دانش‌آموختگان می‌شود.
۹	۰/۳۵۶	۱/۲۲	۳/۴۲	وجود فضای کارآفرینی بیشتر در بخش تعاون فراهم است.
۱۰	۰/۳۶۳	۱/۱۶	۳/۱۹	زیر ساخت مدرن و دقیق شدن فعالیت‌های کشاورزی ^۲ در بخش تعاون فراهم است.
۱۱	۰/۳۶۴	۱/۱۷	۳/۲۱	بیشتر شدن ارتباطات با مدیران و مسئولان کشاورزی منطقه توسط بخش تعاون فراهم می‌شود.
۱۲	۰/۳۸۹	۱/۲۲	۳/۱۳	ارتباط پیوسته با دانشگاه و مراکز علمی با اشتغال در بخش تعاون ایجاد می‌شود.
۱۳	۰/۳۸۹	۱/۲۵	۳/۲۱	گرفتن تسهیلات راحت‌تر در بخش تعاون مهیاست.
۱۴	۰/۳۹۴	۱/۳۴	۳/۴	صرف‌بیکار نبودن و فشار خانواده برای پیدا کردن کار باعث گرایش به سمت تعاون می‌شود ^۳ .
۱۵	۰/۴۰۴	۱/۲۳	۳/۰۴	تعاونی‌های دانش‌آموختگان موجبات افزایش فرصت‌های دسترسی به منابع مالی بانکی را برای آنان فراهم می‌آورد.

مأخذ: یافته‌های پژوهش

۱. مقیاس رتبه‌ها: ۱: خیلی کم، ۲: کم، ۳: متوسط، ۴: زیاد، ۵: خیلی زیاد
۱. جهت رفع هر گونه ابهام، مفهوم دقیق شدن فعالیت‌های کشاورزی برای پاسخگویان رشته کشاورزی تبیین شد.

۱. با استفاده از دستور کدبندی مجدد در نرم افزار SPSS، کدبندی این گویه تغییر و اصلاح شد.

بر اساس نتایج به دست آمده از سطح گرایش پاسخگویان نسبت به بخش تعاون و اشتغال در این بخش، مشخص شد که نگرش ۱۳/۳ درصد از آنان در حد منفی، ۲۰ درصد در حد نسبتاً منفی، ۴۶/۳ درصد در حد نسبتاً مثبت و ۲۰/۴ درصد در حد مثبت است. به طور کلی، می‌توان گفت که گرایش حدود ۶۵ درصد از پاسخگویان نسبت به بخش تعاون و اشتغال در آن در سطح نسبتاً مثبت و مثبت می‌باشد.

جدول ۴. سطح نوع گرایش پاسخگویان درخصوص بخش تعاون

درصد	فراوانی	نوع گرایش
۱۳/۳	۳۸	منفی
۲۰	۵۷	نسبتاً منفی
۴۶/۳	۱۳۲	نسبتاً مثبت
۲۰/۴	۵۸	مثبت
۱۰۰	۲۸۵	جمع

مأخذ: یافته‌های پژوهش

برای سنجش آگاهی پاسخگویان از بخش تعاون و تعاونی‌های دانش‌آموختگان، تعداد ۷ گویه در قالب مقیاس ترتیبی (از بسیار کم تا بسیار زیاد) از مباحث کلی مربوط به تعاونی‌ها، که به نظر می‌رسد دارای اهمیت بیشتری باشند، انتخاب گردید و از پاسخگویان خواسته شد تا میزان آگاهی خودشان را نسبت به موارد ذکر شده بیان نمایند. جدول ۵ این گویه‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۵. گویه‌های مربوط به آگاهی دانشجویان از اشتغال در بخش تعاون

ردیف	گویه‌ها
۱	در تعاونی‌ها اعضا حق رأی مساوی دارند.
۲	همه مردم با هر مذهب و مسلکی می‌توانند در یک تشکل تعاونی عضو شوند.
۳	عضویت در تعاونی‌ها آزادانه و اختیاری است.
۴	تعاونی‌ها توسط اعضای خود کنترل می‌شوند.
۵	زنان روستایی بدون محدودیت می‌توانند در تعاونی‌ها عضو شوند.
۶	هدف عمده تعاونی‌ها تأمین منافع اعضاست.
۷	تعاونی‌ها شرایط لازم را برای آموزش اعضای خود فراهم می‌کنند.

مأخذ: یافته‌های پژوهش

برای اطلاع از وضعیت کلی سطح آگاهی دانشجویان از تعاونی‌های تخصصی کشاورزی نتایج به دست آمده در جدول ۶ دسته‌بندی شد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، سطح آگاهی ۴۴/۹ درصد از دانشجویان نسبت به تعاونی‌های تخصصی کشاورزی در حد بسیار کم و کم می‌باشد. همچنین سطح آگاهی ۱۷/۲ درصد در سطح متوسط و ۳۷/۹ درصد در سطح زیاد و بسیار زیاد است. بر اساس میانگین رتبه‌ای، سطح آگاهی پاسخگویان از تعاونی‌های تخصصی کشاورزی (۲/۹۷) در حد متوسط قرار گرفته است.

جدول ۶. توزیع فراوانی سطح آگاهی دانشجویان از تعاونی‌های تخصصی کشاورزی

سطح آگاهی	فراوانی	درصد	سایر مشخصه‌های آماری
بسیار کم	۲۲	۷/۷	
کم	۱۰۶	۳۷/۲	میانگین رتبه‌ای*: ۲/۹۷
متوسط	۴۹	۱۷/۲	انحراف معیار: ۱/۱۹۲
زیاد	۷۴	۲۶	نما: کم
بسیار زیاد	۳۴	۱۱/۹	
جمع	۲۸۵	۱۰۰	

مأخذ: یافته‌های پژوهش * مقیاس رتبه‌ها: ۱: بسیار کم، ۲: کم، ۳: متوسط، ۴: زیاد، ۵: بسیار زیاد،

از آنجا که حدود نیمی از این پاسخگویان آگاهی بالاتر از متوسط داشتند و گویه‌های مربوط به موانع توسعه تعاونی‌های تخصصی کشاورزی و اهمیت اعطای مشوق‌های ضروری برای تشکیل این تعاونی‌ها در اختیار پاسخگویان قرار گرفت، لذا آن‌ها توانستند رتبه‌بندی را انجام دهند. بر اساس جدول ۷، «عدم اعطای تسهیلات به میزان نیاز واقعی برای راه‌اندازی تعاونی‌ها»، «عدم نیاز دائمی بازار به محصولات تولیدی تعاونی‌ها» و «نگرش‌های فرهنگی و اجتماعی جامعه نسبت به بخش تعاون» از جمله مهم‌ترین موانع تشکیل تعاونی‌ها ذکر شده‌اند.

جدول ۷. رتبه‌بندی اهمیت موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های تخصصی کشاورزی

(n=۲۸۵)

رتبه	ضریب پراکندگی	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای*	گویه
۱	۰/۳۱۸	۱/۱۳	۳/۵۵	عدم اعطای تسهیلات به میزان نیاز واقعی برای راه‌اندازی تعاونی‌ها
۲	۰/۳۲۸	۱/۰۹	۳/۳۲	عدم نیاز دائمی بازار به محصولات تولیدی تعاونی‌ها
۳	۰/۳۳۲	۱/۱۴	۳/۴۳	نگرش‌های فرهنگی و اجتماعی جامعه نسبت به بخش تعاون
۴	۰/۳۳۸	۱/۱۲	۳/۳۱	مشکل وجود دیون‌سالاری و راه‌اندازی شرکت‌های تعاونی
۵	۰/۳۳۲	۱/۱۱	۳/۳۴	نبود کادر فنی مجرب در بخش تعاون
۶	۰/۳۴	۱/۲	۳/۵۲	قوانین دست و پا گیر و مقررات خشک
۷	۰/۳۴۹	۱/۱۴	۳/۱۹	دسترسی نداشتن به سیستم اطلاعات و ارتباطات
۸	۰/۳۶۷	۱/۲۳	۳/۳۵	عدم حمایت مالی دولت
۹	۰/۳۷۴	۱/۲۱	۳/۲۳	ناکافی بودن توان علمی و تخصصی مدیران بخش تعاون
۱۰	۰/۳۸۹	۱/۲۳	۳/۱۶	نبود حمایت واقعی از نوآوران در ارائه طرح‌های نوین فعالیت در بخش تعاونی

مأخذ: یافته‌های پژوهش * مقیاس رتبه‌ها: ۱: بسیار کم، ۲: کم، ۳: متوسط، ۴: زیاد، ۵: بسیار زیاد

بر اساس جدول ۸ «به کارگیری خلاقیت و نوآوری افراد در شرکت‌های تعاونی»، «کارآمدی مدیران بخش تعاون» و «ارتباط اعضا با مدیر عامل در تعاونی‌ها» به ترتیب مهم‌ترین مشوق‌های تشکیل تعاون‌های تخصصی کشاورزی از سوی پاسخگویان معرفی شدند.

جدول ۸. رتبه‌بندی اهمیت اعطای مشوق‌های ضروری برای تشکیل تعاونی‌های تخصصی

کشاورزی (n=۲۸۵)

رتبه	ضریب پراکندگی	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای*	گویه
۱	۰/۲۸۶	۱/۰۹	۳/۸	به کارگیری خلاقیت و نوآوری افراد در شرکت‌های تعاونی
۲	۰/۳۰۲	۱/۰۲	۳/۳۷	کارآمدی مدیران بخش تعاون
۳	۰/۳۰۹	۱/۱۹	۳/۸۵	ارتباط اعضا با مدیر عامل در تعاونی‌ها
۴	۰/۳۱۱	۱/۱	۳/۵۳	برنامه‌ریزی مالی بهبود یافته و وجود نقدینگی در بخش تعاون
۵	۰/۳۴۳	۱/۱۵	۳/۳۵	وجود تسهیلات اعطایی وزارت تعاون به این بخش
۶	۰/۳۴۳	۱/۲۲	۳/۵۵	کسب درآمد لازم و کافی برای دانش‌آموختگان در تعاونی‌ها
۷	۰/۳۴۴	۱/۱۵	۳/۳۴	وجود حس همکاری و همدلی در محیط کار تعاونی‌ها
۸	۰/۳۵۷	۱/۲۱	۳/۳۸	امکان انجام فعالیت‌ها و سرمایه‌گذاری به صورت جمعی
۹	۰/۳۵۹	۱/۲۱	۳/۳۷	وجود تعهد و مسئولیت‌پذیری در تعاونی‌ها
۱۰	۰/۳۶۱	۱/۲	۳/۳۲	احساس رضایت از عملکرد تعاونی‌ها
۱۱	۰/۳۶۵	۱/۲۴	۳/۳۹	ریسک‌پذیر بودن مدیریت تعاون برای ایجاد نوآوری در بخش تعاونی‌ها
۱۲	۰/۳۷۹	۱/۲۷	۳/۳۵	توانایی جذب نیروی بیکار تحصیل‌کرده در بخش تعاون

مأخذ: یافته‌های پژوهش * مقیاس رتبه‌ها: ۱: بسیار کم، ۲: کم، ۳: متوسط، ۴: زیاد، ۵: بسیار زیاد

در جدول ۹ رابطه بین متغیرهای تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از ضریب همبستگی اسپیرمن نشان داد که بین متغیرهای سن و موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های تخصصی کشاورزی از دیدگاه پاسخگویان با گرایش آن‌ها به اشتغال در بخش تعاون، در سطح یک درصد خطا، رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. در واقع با افزایش سن دانشجویان گرایش آن‌ها

به اشتغال در بخش تعاون کاهش خواهد یافت که این نتیجه با نتایج تحقیق اورنگی و همکاران (۱۳۸۹) و راث ول و همکاران (Rothwell et al., 2008) مطابقت دارد. همچنین بین متغیرهای سطح آگاهی پاسخگویان از تعاونی‌های تخصصی کشاورزی با گرایش آن‌ها به اشتغال در بخش تعاون، در سطح یک درصد خطا، رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت که با افزایش سطح آگاهی پاسخگویان از تعاونی‌ها، گرایش آنان به اشتغال در بخش تعاون بیشتر می‌شود. این نتیجه با نتایج مطالعات هاشمی و همکاران (۱۳۹۰)، اورنگی و همکاران (۱۳۸۹)، عباسی و قلی قورچیان (۱۳۸۸) و موحدی (Movahedi, 2009) هم‌خوانی دارد. بین میزان اعطای مشوق‌های ضروری برای تشکیل تعاونی‌های تخصصی کشاورزی به دانشجویان با گرایش آن‌ها به اشتغال در بخش تعاون، در سطح یک درصد خطا، رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. بر این اساس، با اعطای مشوق‌های ضروری بیشتر برای تشکیل تعاونی‌ها به دانشجویان، گرایش آن‌ها به اشتغال در بخش تعاون افزایش پیدا می‌کند. نتیجه به دست آمده با نتایج مطالعه اورنگی و همکاران (۱۳۸۹) و پویس (۱۳۸۱) هم‌خوانی دارد.

نتایج محاسبه ضریب همبستگی بین متغیر موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های تخصصی کشاورزی و گرایش دانشجویان به اشتغال در بخش تعاون نشان می‌دهد که در سطح یک درصد خطا، رابطه منفی و معنی‌داری در این باره وجود دارد. بر این اساس، با افزایش این موانع گرایش دانشجویان به اشتغال در بخش تعاون کاسته می‌شود. این نتیجه با نتایج مطالعات اورنگی و همکاران (۱۳۸۹)، محمدی و برآبادی (۱۳۸۷)، عباسی و قلی قورچیان (۱۳۸۸)، غیاثوند غیائی و حسینی (۱۳۹۰) و خیری و همکاران (Khayri et al., 2011) مطابقت دارد.

نتایج حاصل از ضریب همبستگی وی کرامر نیز نشان داد که بین جنسیت (زن و مرد)، محل سکونت (شهر و روستا) و مقطع تحصیلی (کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد) با گرایش پاسخگویان به اشتغال در بخش تعاون رابطه بسیار قوی بر قرار بوده که در سطح یک درصد خطا معنی‌دار شده است.

جدول ۹. نتایج رابطه همبستگی بین متغیرهای پژوهش با متغیر گرایش به اشتغال در بخش تعاون

(n=۲۸۵)

متغیر اول	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
سن پاسخگویان	-۰/۳۵۸**	۰/۰۰۰
سطح آگاهی پاسخگویان تعاونی‌های تخصصی کشاورزی	۰/۳۰۴**	۰/۰۰۰
اعطای مشوق‌های ضروری برای تشکیل تعاونی‌های تخصصی کشاورزی	۰/۴۰۱**	۰/۰۰۰
اهمیت موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های تخصصی کشاورزی	-۰/۵۰۹**	۰/۰۰۰
جنسیت	۰/۷۳۳**	۰/۰۰۱
محل سکونت	۰/۹۸**	۰/۰۰۰
مقطع تحصیلی	۰/۹۹**	۰/۰۰۰

** : معنی داری در سطح ۰/۰۱

مأخذ: یافته‌های پژوهش

به منظور بررسی نقش متغیرهای مستقل در تبیین متغیر وابسته پژوهش از تحلیل رگرسیون به شیوه گام به گام و برای تعیین هم خطی بین متغیرهای مستقل از آزمون عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد. در صورتی که مقدار آماره بین یک و پنج باشد، مشکل هم خطی وجود ندارد (حبیب پور گتایی و صفری شال، ۱۳۸۸). همان‌طور که از نتایج آماره VIF مشاهده می‌شود، هیچ‌گونه هم خطی بین متغیرهای مستقل وجود ندارد. بر اساس محاسبات انجام شده، ضریب رگرسیون (R) برابر ۰/۷۳۸ و ضریب تعیین (R²) برابر ۰/۵۴۶ به دست آمد. بنابراین می‌توان گفت که متغیرهای موجود در این تحقیق توان تبیین ۵۴/۶ درصد تغییرات واریانس میزان گرایش پاسخگویان به اشتغال در بخش تعاون را دارند.

در گام اول نخستین متغیری که وارد معادله شد متغیر موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های تخصصی کشاورزی بوده است. نتایج محاسبات نشان می‌دهد که این موانع بیشترین

نقش را در شکل گیری گرایش دانشجویان به اشتغال در بخش تعاون داشته است که ضریب استاندارد بتای آن برابر ۰/۴۱۵ می باشد. در گام دوم متغیر سطح آگاهی پاسخگویان از تعاونی های تخصصی کشاورزی و سپس در گام بعدی (سوم) اعطای مشوق های ضروری برای تشکیل تعاونی های تخصصی کشاورزی وارد شدند (جدول ۱۰).

جدول ۱۰. نتایج برآورد رگرسیون گام به گام

متغیر	B	Beta	t	Sig	VIF	آماره تترانس
عدد ثابت	۱/۲۴	-	۷/۴۶	۰/۰۰۰	-	-
موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی های تخصصی کشاورزی (X ₁)	۰/۳۲۸	۰/۴۱۵	۸/۱۷	۰/۰۰۰	۱/۱۲	۰/۸۸۸
سطح آگاهی پاسخگویان از تعاونی های تخصصی کشاورزی (X ₂)	۰/۱۵۶	۰/۱۹۳	۳/۶۵	۰/۰۰۰	۱/۲۲	۰/۸۱۹
اعطای مشوق های ضروری برای تشکیل تعاونی ها (X ₃)	۰/۱۵۶	۰/۱۹	۳/۴۳	۰/۰۰۰	۱/۳۴	۰/۷۴۵

مأخذ: یافته های پژوهش

بر این پایه، معادله رگرسیون بر حسب B به صورت زیر خواهد بود:

$$Y = 1/24 + 0/328(x_1) + 0/156(x_2) + 0/156(x_3)$$

نتیجه گیری و پیشنهادها

این تحقیق، که با هدف بررسی عوامل مؤثر بر گرایش دانشجویان سال آخر علوم کشاورزی دانشگاه های استان ایلام به اشتغال در بخش تعاون صورت گرفت، نشان داد که با افزایش سن گرایش به اشتغال در بخش تعاون کمتر می شود. شاید این نوع رابطه به این دلیل باشد که با کبر سن روحیه کار جمعی و تعاونی در انسان ها کاهش می یابد و لذا گرایش کمتری برای ورود به بخش تعاون ایجاد می شود. از سوی دیگر، با افزایش سطح آگاهی پاسخگویان از تعاونی ها، گرایش آنان به اشتغال در بخش تعاون بیشتر شد، زیرا از خطرپذیری افراد دارای دانش و آگاهی بالاتر از ابعاد تعاونی ها بخش کاسته شد و لذا گرایش بیشتری برای اشتغال در این بخش به وجود آمد. با اعطای مشوق های ضروری بیشتر برای تشکیل تعاونی ها به دانشجویان، گرایش آن ها به اشتغال در بخش تعاون افزایش یافته است. بی گمان اعطای مشوق ها و ایجاد انگیزه در انسان موجبات افزایش

گرایش آن‌ها در همان سمت و سویی می‌شود که مشوق ارائه شده است. در نقطه مقابل، افزایش موانع در هر مسیری از گرایش انسان در آن سمت می‌کاهد و این در مورد گرایش به اشتغال در بخش تعاونی‌ها هم صادق است. در نهایت، بر اساس تحلیل رگرسیونی می‌توان به این نتیجه رسید که موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های تخصصی کشاورزی مهم‌ترین عامل کاهنده گرایش پاسخگویان به اشتغال در بخش تعاون است و به مراتب نقش آن در این تحقیق از سطح آگاهی و اعطای مشوق‌های ضروری بیشتر و مهم‌تر می‌باشد.

بر اساس نتایج حاصل از رگرسیون می‌توان پیشنهادهای زیر را ارائه داد:

۱. با توجه به رابطه مثبت و معنی‌دار بین گرایش پاسخگویان به اشتغال در بخش تعاون با سطح آگاهی آن‌ها از اشتغال در این بخش پیشنهاد می‌شود دوره‌های آموزشی از سوی بخش آموزش و ترویج اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی برگزار شود تا دانشجویان بتوانند آگاهی خود را از مؤلفه‌های اصلی تعاونی‌ها و تعاونی‌های تخصصی کشاورزی افزایش دهند که در این صورت، گرایش آن‌ها به اشتغال در بخش تعاون بیشتر می‌شود.

۲. نظر به رابطه مثبت و معنی‌دار بین گرایش پاسخگویان به اشتغال در بخش تعاون و اعطای مشوق‌های ضروری برای تشکیل تعاونی‌های تخصصی کشاورزی پیشنهاد می‌شود که دولت با ارائه مشوق‌های لازم (مانند اعطای وام‌های بلاعوض یا کم‌بهره، ارائه آموزش‌های کاربردی برای تشکیل تعاونی‌ها و معرفی تعاونی‌های نمونه و الگویی در سطح منطقه‌ای و ملی) به بخش تعاون، و به‌ویژه به تعاونی‌های تخصصی دانش‌آموختگان کشاورزی، گرایش آن‌ها را به اشتغال در بخش تعاون افزایش دهد.

۳. با توجه به رابطه منفی و معنی‌دار بین گرایش پاسخگویان نسبت به اشتغال در بخش تعاون و موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های تخصصی کشاورزی و نیز بیشترین نقش این متغیر در شکل‌گیری گرایش دانشجویان به اشتغال در این بخش، پیشنهاد می‌شود با برنامه‌ریزی‌های خطی و غیر خطی به کنترل و حذف موانع موجود اقدام کرد تا گرایش و جذب هرچه به بیشتر دانش‌آموختگان به اشتغال در بخش تعاون تحقق یابد.

۴. از آنجا که عدم اعطای تسهیلات به میزان نیاز واقعی برای راه‌اندازی تعاونی‌ها از جمله مهم‌ترین موانع توسعه تعاونی‌های تخصصی کشاورزی از سوی دانشجویان مطرح شده است، در این راستا پیشنهاد می‌شود که تسهیلات لازم از سوی دولت برای راه‌اندازی این گونه تعاونی‌ها تأمین شود و از تشریفات اداری زائد برای دریافت آن کاسته شود.

۵. از آنجا که بهره‌مندی از خلاقیت و نوآوری افراد در شرکت‌های تعاونی مهم‌ترین مشوق تشکیل تعاونی‌های تخصصی کشاورزی از سوی پاسخگویان برشمرده شده است، پیشنهاد می‌شود که زمینه و تدابیر عملی لازم، مانند حمایت‌های مادی و معنوی از نخبگان و کارآفرینان استان ایلام با ایجاد و یا تقویت مراکز رشد و کارآفرینی در مراکز علمی - تحقیقاتی و دانشگاه‌ها و همچنین ایجاد پارک‌های علم و فناوری و بنیاد نخبگان، اندیشیده شود.

منابع

۱. آقازاده، ه. و رضازاده، ح. (۱۳۸۴). آموزش و پرورش کارآفرینان، ضرورت توسعه تعاونی‌ها. مجموعه مقالات اولین کنفرانس ملی تعاون، اشتغال و توسعه، یزد. اردیبهشت ۱۳۸۴.
۲. آلپورت، گ. و جونز، ا. (۱۳۷۱). روان‌شناسی اجتماعی از آغاز تا کنون. ترجمه محمد تقی منشی طوسی. مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.
۳. اکبری، ر.، موحدی، ر. و کوچکیان، ح. (۱۳۸۸). بررسی نگرش دانشجویان کشاورزی نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی مطالعه موردی دانشگاه بوعلی سینا همدان. پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، ۲(۴)، ۹۱-۱۰۲.
۴. اورنگی، م. غ.، حسینی‌نیا، ح. و حیدری، ع. (۱۳۸۹). سنجش سازه‌های مؤثر بر گرایش دانش‌آموختگان و دانشجویان سال آخر رشته‌های کشاورزی به اشتغال در بخش تعاون استان خراسان جنوبی. تعاون، ۲۱(۱)، ۱۰۱-۱۱۲.
۵. پادار یامچی، س. (۱۳۸۴). بررسی نگرش و نیازهای آموزشی دامداران در زمینه تلقیح مصنوعی در گاوهای شیری (مطالعه موری: مزارع گاوهای شیری شهرستان مرند). فصلنامه روستا و توسعه، ۸(۳)،

۵۰-۳۳

۶. پویش، ا. (۱۳۸۴). *تعاونی‌ها محور توسعه کشورهای جهان سوم (نقش تعاونی‌ها در توسعه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کشورهای در حال توسعه)*. مجموعه مقالات اولین کنفرانس ملی تعاون، اشتغال و توسعه. دانشگاه یزد.

۷. حبیب پور گتایی، ک. و صفری شالی، ر. (۱۳۸۸). *راهنمای جامع کاربرد SPSS در تحقیقات پیمایشی*. تهران: نشر لویه.

۸. خسروی پور، ب. و سلیمانپور، م. (۱۳۹۰). ویژگی‌های فردی تأثیرگذار بر وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان مراکزهای آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی استان‌های تهران و البرز. *پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی*، شماره ۱۸، ۱۶-۲۸.

۹. شرف الدین، س. ح. (۱۳۹۳). *نگرشن*. سامانه نشریات - بانک اطلاعات نشریات مؤسسه آموزشی - پژوهشی امام خمینی (ره) بازیابی شده در تاریخ دوم اردیبهشت سال ۹۳ از <http://marifat.nashriyat.ir/node/1029>.

۱۰. شریف زاده، ا.، رضوی، س. م.، عربیون، ا. و غلامرضایی، س. (۱۳۸۷). *تسهیل کارآفرینی جمعی به عنوان بنیان رفتاری برای پیدایش و توسعه تعاونی‌های کارآفرین*. مجموعه مقالات همایش تعاون و کارآفرینی (جلد دوم). دانشگاه یزد.

۱۱. عباسی، م. و قلی قورچیان، ن. (۱۳۸۸). *شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه تعاونی‌های دانش-آموختگان*. فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، ۳ (۲)، ۱۴۳-۱۷۰.

۱۲. علی بیگی، ا. و بارانی، ش. (۱۳۸۹). *اشتغال‌پذیری رشته‌های کشاورزی از دیدگاه دانشجویان*. تعاون، ۲۱ (۲)، ۲۱-۴۸.

۱۳. غیاثوند غیاثی، ف. و فرج الله حسینی، س. ح. (۱۳۹۰). *تحلیل موانع و محدودیت‌های توسعه اشتغال در تعاونی‌های تولیدی کشاورزی ایران*. *پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی*، ۴ (۲)، ۱-۱۴.

۱۴. محمدی، ی. و برآبادی، ا. (۱۳۸۷). *بررسی چالش‌های اشتغال دانش‌آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی*. فصلنامه نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، ۵ (۲۰)، ۳۱-۳۷.

۱۵. مهران‌فر، ص. (۱۳۸۴). بررسی شیوه‌های اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی و افراد جویای کار در تعاونی‌ها. مجموعه مقالات منتخب در اولین کنفرانس ملی تعاون، اشتغال و توسعه. دانشگاه یزد، اردیبهشت ۱۳۸۴.
۱۶. نیک یار، س. ط. (۱۳۸۴). عوامل موفقیت بخش تعاون در ایجاد اشتغال برای دانش‌آموختگان بیکار. مجموعه مقالات منتخب اولین کنفرانس ملی تعاون، اشتغال و توسعه، دانشگاه یزد. اردیبهشت ۱۳۸۴.
۱۷. وزارت تعاون. دفتر آمار و اطلاعات (۱۳۹۰). آمار مربوط به نرخ بیکاری.
۱۸. هاشمی، س. س.، مهرابی، ع. ا.، ایمنی، س. و نجاحی، ا. (۱۳۹۰). توسعه روستایی با تاکید بر اشتغال و کارآفرینی: مطالعه موردی دهستان شباب در استان ایلام. فصلنامه روستا و توسعه، ۱۴(۱)، ۵۸-۳۵.
۱۹. هوشمند، ن. (۱۳۸۴). نقش و سهم تعاونی‌ها در اشتغال. مجموعه مقالات منتخب اولین کنفرانس ملی تعاون، اشتغال و توسعه. دانشگاه یزد، اردیبهشت ۱۳۸۴.
20. Chiru, S. G., Ciuchete, G., & Lefter, G. (2012). A cross country study on university graduates key competencies: An employer's perspective. *Procardia - Social and Behavioral Sciences*. 46 (2012), 4258 – 4262.
21. Eccles, D. F. (2002). *Corporate entrepreneurship*. Fort Worth, TX: Harcourt College Publishers.
22. Fox, J. (2005). *Organizational entrepreneurship and the organizational performance linkage in university Extension*. Dissertation Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy in the Graduate School of the Ohio State University. Retrieved from <http://www.ohiolink.edu/etd/send-pdf.cgi>.

23. Graevenitz, G. V., Harhoff, D., & Weber, R. (2011). The effects of entrepreneurship education. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 76(1), 22.
24. Johannisson (1998), *Entrepreneurship as a collective phenomenon*. SIRE, Växjö University Växjö. Sweden.
25. Khayri, Sh ., Yaghoubi, J. , & Yazdanpanah, M . (2011). Investigating barriers to enhance entrepreneurship in agricultural higher education from the *perspective of graduate students*. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 2818–2822.
26. Movahedi, R. (2009). Competencies needed by agricultural extension and education undergraduates for employment in the Iranian labor market. (Doctoral dissertation, Berlin University). Retrieved from <http://www.disertation.de>.
27. Rothwell, A., Herbert, I., & Rothwell, F . (2008). Self-perceived employability: construction and initial validation of scale for university students. *Journal of Vocational Behavior*, 73, 1-12.
28. Shapero, A., & Sokol, L. (1982). *The social dimensions of entrepreneurship*. In: Kent, Calvin A., Donald L. Sexton, and Karl H. Vesper (Eds.). *Encyclopedia of entrepreneurship*. Englewood Cliffs. N.J.: Prentice-Hall.
29. Thordarson, B. (1990) *Banking on the grass roots: Cooperatives in global development*. Ottawa: The North-South Institute.
30. Wong, P.K., Ho, Y.P., & Autio, E. (2005). Entrepreneurship, innovation and economic growth: Evidence from GEM data. *Small Business Economics*, 24(3), 335.

Tendency of Senior Agricultural Science Students toward Employment in Cooperative Sector of Ilam Province

H. Chaharsoughi Amin^{1*}, H. Saeidi², M. B. Arayesh³

Received: 18/02/2014 Accepted: 04/08/2014

Abstract

The purpose of this study was to investigate associated factors toward the tendency of senior students of agricultural majors in Ilam province toward employment in cooperative sector. A descriptive correlational research design was used to conduct this research. The target population (N=1100) included senior students of agricultural majors in Ilam universities (Ilam university, Islamic Azad University, Ilam Branch, and Payame - e Noor University). A stratified sampling technique was used to select the samples (n=285) for this research. The required data was collected through a questionnaire in which its face validity confirmed by a panel of experts. The reliability coefficient of the questionnaire was also confirmed by implementing a pilot-test. Cronbach's alpha coefficient calculated to establish the internal consistency of the attitudinal scale was between 0.76- 0.90. To achieve the objectives, researchers asked seniors whether or not they were interested in employment at cooperative sector. About 65 percent of the respondents showed tendency toward employment in the cooperative sector. The results of correlational analysis showed that there was a negative relationship between variables of age and obstacles hampering the development of specialized agricultural cooperatives with the variable of respondent's tendency to employment in cooperative sector. On the other hand, there was positive relationship between the variables of the amount of granting essential incentives for formation specialized agricultural cooperatives and the level of respondent's knowledge about cooperatives. In addition, the results of multiple regression analysis showed that in developing specialized agricultural cooperatives, the level of respondent's knowledge about cooperatives and the amount of granting essential incentives for formation of mentioned cooperatives, explained 54 percent of obtained changes on dependent variable of tendency to employment in cooperative sector.

Keywords: Tendency, Agricultural Major, Ilam Universities

---

1. Assistant Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Islamic Azad University, Ilam Branch, Ilam, Iran

*Corresponding Author

E-mail: h_chaharsoughi@yahoo.com

2. Former Master Student, Department of Agricultural Extension and Education, Islamic Azad University, Ilam Branch, Ilam, Iran

3. Assistant Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Islamic Azad University, Ilam Branch, Ilam, Iran